

NUOTOLINIO MOKYMO PERSPEKTYVOS

Nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo modelis: kokybės vertinimo dimensijos ir veiksniai

Rimantas Laužackas

Profesorius socialinių mokslų (edukologijos) habilituotas daktaras
Vytauto Didžiojo universiteto
Socialinių mokslų fakulteto
Edukologijos katedra
K. Donelaičio g. 58, LT-44044 Kaunas
Tel. (8 37) 32 78 21

Margarita Teresevičienė

Profesorė socialinių mokslų (edukologijos) habilituota daktarė
Vytauto Didžiojo universiteto
Socialinių mokslų fakulteto
Edukologijos katedra
K. Donelaičio g. 58, LT-44044 Kaunas
Tel. (8 37) 32 78 21

Airina Volungevičienė

Socialinių mokslų (edukologijos) daktarė
Vytauto Didžiojo universiteto
Socialinių mokslų fakulteto
Edukologijos katedra
K. Donelaičio g. 58, LT-44044 Kaunas
Tel. (8 37) 32 78 21

Straipsnyje pristatomi konceptualaus nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo tyrimo rezultatai. Straipsnio autoriai taiko nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijų sampratą ir tiria nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo veiksnius. Nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo veiksniai materializuoja kokybės vertinimo dimensijas ir jų raišką. Tyrimo metu pasirinkta mokymosi strategijos nuoseklumo dimensija ir nustatyti jos raiškai priskirti nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo veiksniai. Tais kokybės vertinimo veiksniais pagrįstas šio tyrimo rezultatas – nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo modelis.

Pagrindiniai žodžiai: nuotolinis mokymas, nuotolinio mokymo turinio projektavimas, turinio kokybės vertinimo veiksniai, mokymosi strategijos.

Įvadas

Šiuolaikinės informacinės komunikacinės technologijos (IKT) jau daugelį metų taikomos studijų metu. Pasitelkus IKT mokymo(si) turiniui realizuoti internete,

tradicinis mokymas(is) tampa e. mokymusi, IKT sprendžia mokymo(si) išteklių prieinamumo problemas, taupo dėstytojų ir studentų laiką redaguojant ir pateikiant mokymo(si) išteklius. Dėstytojai ir studen-

tai atitinkamas technologijas renkasi pagal asmeninę patirtį, mokymo(si) proceso specifika ir savo poreikius.

Atsirandant naujų mokymo(si) organizavimo formų, būtina atskirti e. mokymo(si) sampratą nuo nuotolinio mokymo(si) sampratos, nes pastarasis kelia naujų reikalavimų ne tik nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo dalyviams, bet ir tokio mokymo(si) turinio kokybės vertinimui.

Nuotolinis mokymas(is) leidžia puikiai įgyvendinti strateginius švietimo sistemos siekius – sudaryti galimybes mokytis visiems visuomenės nariams, kurti efektyvesnę mokymo(si) procesą bei užtikrinti lankstesnę mokymo(si) veiklos organizavimą. IKT taikymas švietime leidžia ir parengti įvairius mokymo(si) scenarijus, ir perkelti mokymo(si) procesą į nuotolinio mokymo(si) aplinką.

Kaip teigia K. Pukelis (1998, p. 135), „mokymo turinio planuotojai neatsižvelgia į mokytojų galimybes klasėje“ (neįvertinami veiksniai, turintys įtakos mokymo(si) organizavimui). Projektuojant nuotolinio mokymo(si) turinį nesvarstoma, ar tas turinys leis mokymo(si) organizatoriams savarankiškai veikti individualiose, nenumatytose situacijose mokymo(si) organizavimo metu.

Kita problema yra ta, kad, baigus projektuoti nuotolinio mokymo(si) turinį, pasigendama reflektivaus to turinio įvertinimo, o vertinant turinio projektavimą nėra kviečiami dalyvauti visi mokymo(si) proceso dalyviai, ypač – dėstytojai ir mokytojai.

Kalbant apie parengto nuotolinio mokymo(si) turinio vertinimą, galima įvardyti dėstytojų nepasirengimo atlikti tokį

vertinimą priežastis. Sh. Feiman-Nemser (1990) tikina, kad dėstytojai profesinio rengimo metu nėra pakankamai parengti visoms profesinėms koncepcinėms orientacijoms, ir kad viena mažiausiai išplėtotų sričių – tai atliktų tyrimų pritaikomumas praktikoje. Dėstytojų metakognityvinės ir reflektivaus vertinimo kompetencijos turi būti plėtojamos.

Užsienio (Bruner, 1966, cituota Mizoguchi, Bourdeau, 2000; Gagne, 1985; Knowles, 1984; Ryden, 2007; Verpoorten ir kt., 2006 ir daugybė kitų) ir Lietuvos (Jucevičienė, Lepaitė, 2000; Laužackas, 2001; Laužackas, Pukelis, 2000; Tersevičienė, 2001; ir kt.) mokslininkai yra pateikę rekomendacijų, kaip projektuoti tradicinių studijų mokymo(si) turinį, o kai kurie jau teikia nuotolinių studijų mokymo(si) turinio projektavimo rekomendacijas (Verpoorten ir kt., 2006). Tačiau nepakankamai atlikta tyrimų, kurie atsakytų į klausimą, ar 1) mokymo(si) turinio autoriai naudoja esamus teorinius modelius ir 2), ar grindžia savo veiklą mokslinėmis rekomendacijomis kurdami nuotolinio mokymo(si) turinį Lietuvoje. Pirmieji tyrimai, atlikti Lietuvoje siekiant išsiaiškinti šiuos tyrimo klausimus, parodė, kad pusė tiriamųjų (N = 83) teigia, jog grindžia projektuojamą nuotolinio mokymo(si) turinį mokymo(si) turinio projektavimo teorija, tačiau 36 proc. tiriamųjų apie tai net nesusimąsto (Volungevičienė, 2008, p. 116). Atlikus mokymus ir supažindinus su nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo teorijomis, nesusimąšusių apie nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo pagrindimą mokymo(si) turinio projektavimo teorija lieka 7,4 proc. (N = 83).

Šio tyrimo **mokslinė problema** grindžiama nuostata, kad nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo procesas nėra pagrįstas tokio mokymo(si) turinio projektavimo teorijomis, o projektuojant nuotolinio mokymo(si) turinį nėra įvertinami mokymo(si) organizavimo poreikiai. Dauguma nuotolinio mokymo(si) turinio kokybę tiesiogiai lemiančių veiksnių yra teoriškai pagrįsti, tačiau jie nėra apibendrinti ir dėstytojų Lietuvoje netaikomi.

Tyrimo objektas – nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimas.

Tyrimo tikslas – parengti nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo modelį, grindžiant jį nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo veiksniais ir dimensijomis.

Tyrimo uždaviniai

1. Atskleisti nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijų svarbą nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimui.
2. Nustatyti nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo veiksnius.
3. Išryškinti nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo veiksnių sąsajas su mokymo(si) strategijos nuoseklumo dimensija.
4. Parengti nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo modelį remiantis kokybės vertinimo veiksniais.

Nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijos

Mokslininkai ne vieną dešimtmetį tyrinėja mokymo(si) turinio projektavimo procesą.

Nuotolinio mokymo(si) turinys – tai nauja mokymo(si) turinio forma, kai besimokantysis nepalaiko betarpiško ryšio su mokytoju. Bendravimas ir komunikavimas yra užtikrinimas IKT priemonėmis (Laužackas, 2005). Kitaip tariant, tai mokymo(si) turinys, pritaikytas mokymui(si) organizuoti nuotoliniu būdu (Volungevičienė, Teresevičienė, 2008).

Naujai atsirandančioms nuotolinio mokymo(si) formoms turi būti taikoma parengta ir patikrinta kokybės kriterijų bei rodiklių sistema, siekiant nuoseklios ir sistemiškos dermės su jau taikomomis tradicinių ar e. mokymosi studijų formomis. Formuojama nuostata, įtvirtinanti kokybės užtikrinimo principus, kad nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimas turi būti grindžiamas kokybės vertinimo dimensijomis. Nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimui turi būti taikoma kokybės užtikrinimo procedūra, kuri leistų įvertinti nuotolinio mokymo(si) turinį prieš kiekvieną mokymo(si) organizavimą.

Vadovaujantis Bolonijos ir Lisabonos strategijos gairėmis, „mokymosi rezultatų“ ir „mokymosi siekiamybės“ metodika gali būti taikoma ne tik projektuojant mokymo(si) turinį. Izomorfizmo principas leidžia tokį pat principą taikyti ir paties nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo modeliui. Žinodami ir aiškiai suvokdami projektuojamo objekto parametrus (jiems keliamus kokybės reikalavimus), galėsime pasirengti kokybiškam projektavimo procesui, kai tiek turinys, tiek pats projektavimas bus vertinamas ankstyviausiose stadijose, ir vertinimą bus galima atlikti pakartotinai, prireikus – kiekviename projektavimo etape.

Taigi svarbu pirmiausia įvardyti nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijas, kurios taps „siekiamybės“ gairėmis, ir jomis vadovaujantis bus galima užtikrinti kokybišką nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo procesą.

Kokybės vertinimo dimensija – tai *sritis, kuri yra reikšminga vertinamojo objekto kokybei ir daugiau ar mažiau lemia vertinamo objekto kokybei reikalingų bruožų buvimą* (pagal Savickienė, Pukelis, 2004).

Nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijos nėra labai plačiai išanalizuotos ir susistemintos. T. Reeves (1997) pateikia dimensijas, svarbias sėkmingam nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimui. Nuodugniau išanalizavusios autoriaus siūlomas dimensijas, A. Volungevičienė ir M. Teresevičienė (2008) siūlo tas dimensijas kategorizuoti išskiriant:

1) dimensijas, kurios siejamos su **ugdymo ar mokymo(si) epistemologija, filosofija, psichologija ir kultūriniu aspektu**;

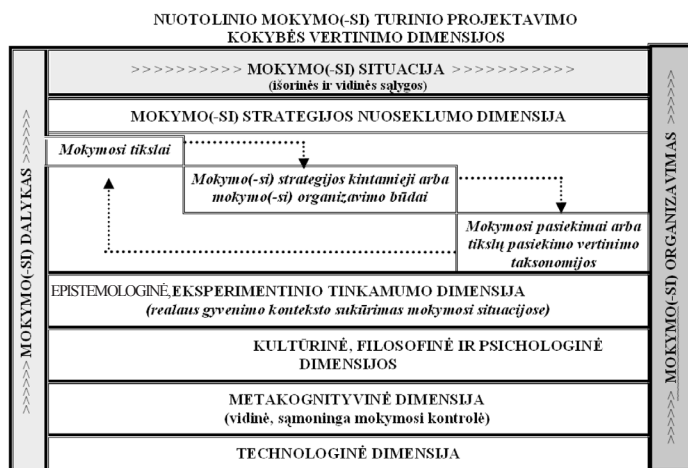
2) dimensijas, kurios siejamos su **mokymo(si) strategijos nuoseklumu** (tikslų pasiekiamumo projekcija, mokymosi organizavimo būdai, mokymosi kontrolės mechanizmas, mokymo(si) strategijos, t. y. mokymasis iš klaidų, mokymasis bendradarbiaujant);

3) **metakognityvinę dimensiją** (kuriai galima priskirti mokymąsi iš klaidų, dėstytojo vaidmenį ir poveikį mokymosi kokybei, mokymosi kontrolės mechanizmui ir kt.);

4) pedagoginę dimensiją (keičiant jos pavadinimą į **edukologinę** remiantis K. Pukeliu, 1998);

5) **eksperimentinio tinkamumo** dimensiją.

Autorių nuomone, šios dimensijos nevisiškai atliepia sistemiską požiūrį į nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimą. Atlikusios nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijų analizę, šio straipsnio autorės pateikė

1 pav. Nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijos (Volungevičienė, Teresevičienė, 2008)

nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijų modelį (nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo laike) (Volungevičienė, Teresevičienė, 2008). Modelyje išskiriamos šios nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijos: mokymo(si) strategijos nuoseklumo, eksperimentinio tinkamumo, epistemologinė, kultūrinė, filosofinė ir psichologinė, taip pat metakognityvioji ir technologinė (žr. 1 pav.).

Nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybė nepriklauso nuo dėstomo dalyko, o patsai dalykas yra nepriklausomas nuo nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės. Mokymo(si) organizavimas tiesiogiai susijęs su tuo, kaip bus įvertintos nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijos projektuojant turinį: kaip bus sukurtos mokymo(si) situacijos, atspindinčios gyvenimiškas situacijas, kokia epistemologinė, psichologinė, kultūrinė (jas pasirenka turinio autoriai, bet jų laikosi (arba ne) mokymo(si) organizatoriai), ugdymo ir saviugdgos koncepcija bus parinkta.

Nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo veiksniai

Mokslininkai, analizavę nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo ypatumus (Reigeluth, 1999; Mizoguchi, Bourdeau, 2000; Verpoorten ir kt., 2006), sutinka, kad nei atskirai puikiai panaudota nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo teorija, nei tinkamai parengtas finansinis planas negali užtikrinti nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės – jai reikia veiksnių, da-

rančių įtaką nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimui, įvertinimui, darnai, o puikiai suprojektuotas nuotolinio mokymo(si) turinys, neatitinkantis besimokančiųjų ir dėstytojo, studijų organizavimo proceso poreikių, gali lemti, kad bus ne tik nekokybiškos studijos, bet ir prasti mokymosi rezultatai.

Šio tyrimo autoriai sutaria, kad nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijos materializuojasi per kokybės vertinimo veiksmus. Nustačius kokybės vertinimo veiksmus kiekvienai nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijai, būtų galima užtikrinti nuotolinio mokymo(si) turinio kokybę. Šio tyrimo apribojimai neleidžia išanalizuoti ir išskleisti visų nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo dimensijų, aprašant jas kokybės vertinimo veiksniais, todėl autoriai pasirenka mokymo(si) strategijos nuoseklumo dimensiją. Šiai dimensijai jie nustatys nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo veiksmus. Kokybės vertinimo veiksniai šiame straipsnyje suvokiami kaip *veiksniai, turintys įtakos kokybės vertinimo procesui, galutiniam kokybės įvertinimo vaizdiniui ir vertinimo rezultatams*.

D. Leclercq ir M. Poumay (2003) pasiūlyti nuotolinio mokymo(si) turinio vertinimo kriterijai klasifikuojami į keturias grupes:

1. Turinio ir informacijos.
2. Techniniai aspektai.
3. Moksliniai aspektai.
4. Praktiniai naudojimo klausimai.

C. Mc Naught (2001), plačiau išanalizavusi kontekstą, planavimo, modeliavimo ir nuotolinio mokymo(si) organizavimo procesų sanglaudą, pateikia išsamesnes

veiksnių grupes. Ji teigia, kad nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimą lemia:

- aiškus planavimas;
- patikima švietimo institucijos infrastruktūra;
- tinkamos paramos sistemos besimokantiesiems ir dėstytojams, suteikiančios galimybes mokytis ir informaciją raštu;
- tinkamos bendravimo priemonės ir galimybės;
- nuolatinis tinkamas grįžtamasis ryšys su besimokančiaisiais – jų informavimas apie mokymosi pasiekimus;
- mokymo(si) turiniui projektuoti naudojami technologiniai standartai;
- nuolat atliekamas vertinimas, į kurį yra didelis ir besimokančiųjų indėlis.

C. Delfosse, D. Harmeling, M. Poumay ir D. Leclercq (2003) nagrinėja nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo sėkmės veiksnius ir klasifikuoja juos į *kontekstinius, lemiančius mokymo(si) turinio projektavimo efektyvumą*, ir *vadybinius*, kurie veikia mokymosi pasiekimus. Šie veiksniai, autorių teigimu, tiesiogiai lemia mokymo(si) turinio projektavimo ir organizavimo procesą.

Siūlomi šie *kontekstiniai* veiksniai:

- 1) nustatyti tikslią grupę ir jos poreikius;
- 2) išanalizuoti turimus išteklius;
- 3) užtikrinti, kad dalyviai turėtų būtiną minimalią technologinę kompetenciją;
- 4) apsvarstyti organizacinį kontekstą ir technologines projektavimo ypatybes;
- 5) apsvarstyti institucinį ir vadybinį kontekstą;

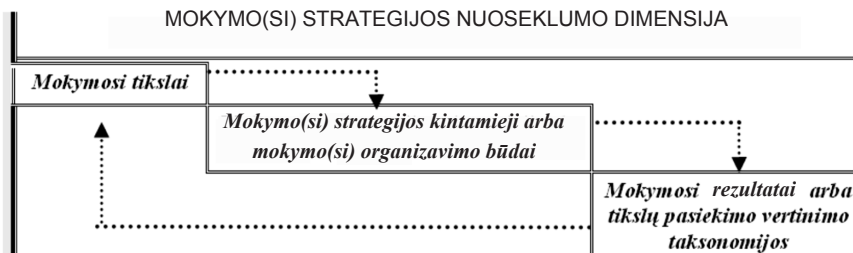
6) apsvarstyti finansinį kontekstą.

Vadybiniai elementai, būtini efektyviam mokymo(si) organizavimui, pasak autorių, yra tokie:

- 1) padėti dalyviams bendrauti;
- 2) skatinti dalyvius bendradarbiauti;
- 3) numatyti specialistus ir konsultantus;
- 4) reguliariai teikti vertinimą;
- 5) užtikrinti, kad techniniai sprendimai nelemtų pedagoginio proceso;
- 6) užtikrinti nuoseklų projekto tęstinumą.

Atlikus teorinę analizę, grindžiant pasirinktus kokybės vertinimo veiksniais mokslininkų argumentais ir teorijomis, šio tyrimo kontekste mokslininkų siūlomai veiksniai buvo išanalizuoti ir suklasifikuoti, ir autoriai siūlo tokius nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo veiksnius, pateiktus suskirsčius pirmiau aprašytus veiksnius į atitinkamas grupes. Šie veiksniai bus integruojami į nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo modelį:

- 1. Poreikių analizė** (poreikių analizės atlikimo būdai ir motyvacijos veiksniai).
- 2. Išteklių analizė ir pritaikomumas** (išteklių analizė, teorinių ir praktinių šaltinių paieška, pritaikomumas ir kokybės įvertinimas).
- 3. Mokymosi tikslų formulavimas** (siekiamų kompetencijų formulavimas).
- 4. Mokymo(si) organizavimo būdai** (medžiagos pateikimo būdai ir priemonės).
- 5. Paramos teikimo priemonės** (paramos teikimo, bendravimo ir bendradarbiavimo priemonės).

2 pav. Nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensija: mokymo(si) strategijos nuoseklumo dimensija

6. Vertinimo strategijos parengimas

(veiksniai, lemiantys žinių ir įgūdžių vertinimo būdų parinkimą, savęs vertinimo organizavimą, nuotolinio mokymo(si) turinio realizavimas taikant IKT).

7. Nuotolinio mokymo(si) turinio tobulinimas.

Šie nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo veiksniai aiškiai rodo nuotolinio mokymo(si) strategijos nuoseklumo dimensijos materializaciją (žr. 2 pav.).

Paisydami šių nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo veiksnių, užtikrintume nuotolinio mokymo(si) turinio kokybę per mokymo(si) strategijos nuoseklumo dimensiją.

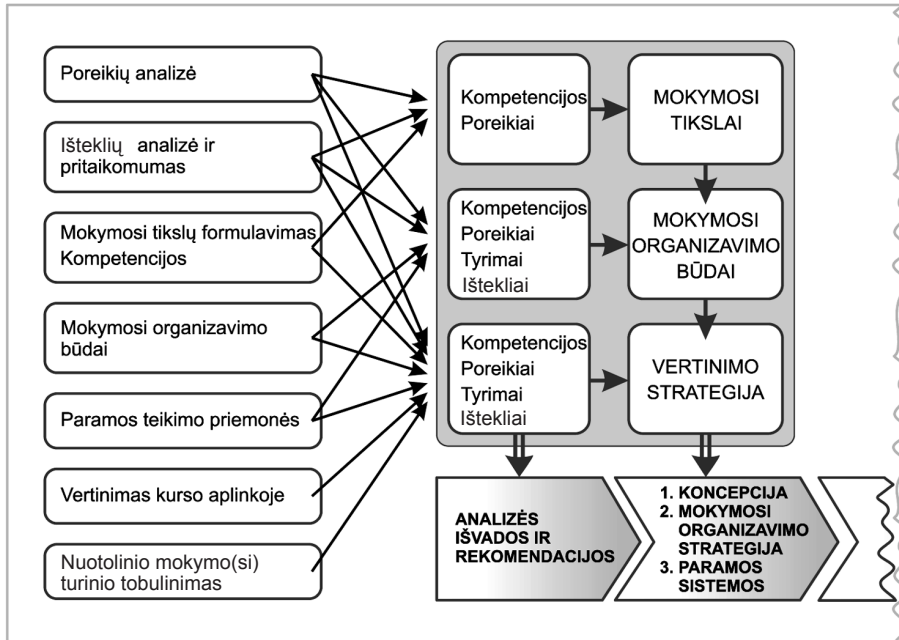
Nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimas

Nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimas – tai mokymo(si) turinio projektavimas, siekiant organizuoti mokymąsi nuotoliniu būdu. Vykstant šiam procesui, atliekama mokymo(si) poreikių ir esamų išteklių analizė, suformuluojami mokymo(si) tikslai, kurių nuosekliai siekiama parenkant nuotolinio mokymo(si)

organizavimo būdus, formuluojant mokymosi pasiekimų įvertinimo strategiją, užtikrinančią mokymo(si) tikslų pasiekimą, taip pat atliekamas mokymo(si) proceso realizavimas naudojant IK mokymui(si) nuotoliniu būdu.

Kaip pažymi Shadish, Cook ir kt. (2002, cituota Patry, 2005), retai kada yra žinomi visi veiksniai ir jų tarpusavio sąsaja. Šio tyrimo metu atlikta teorinė analizė nepretenduoja į pačią išsamiausią nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo veiksnių operacionalizaciją, tačiau nuotolinio mokymo(si) strategijos nuoseklumo dimensija šiame tyrime yra maksimaliai išskleista ir pagrįsta nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo veiksniais.

Kokybės vertinimo veiksnių eiliškumas (žr. 3 pav.) yra svarbus, nes projektuojant nuotolinio mokymo(si) turinį vadovaujama laiko perspektyva: išsiaiškinami mokymo(si) dalyvių poreikiai, pasirenkamos siektinos kompetencijos (į jas atsižvelgiant vėliau formuluojami mokymosi tikslai), išanalizuojami ištekliai ir galimybės juos taikyti, planuojami mokymo(si) organizavimo bei komunikavimo būdai, paramos teikimo būdai ir priemonės, parengiamas

3 pav. *Kokybės vertinimo veiksnių grupių integracija į nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo modelį*

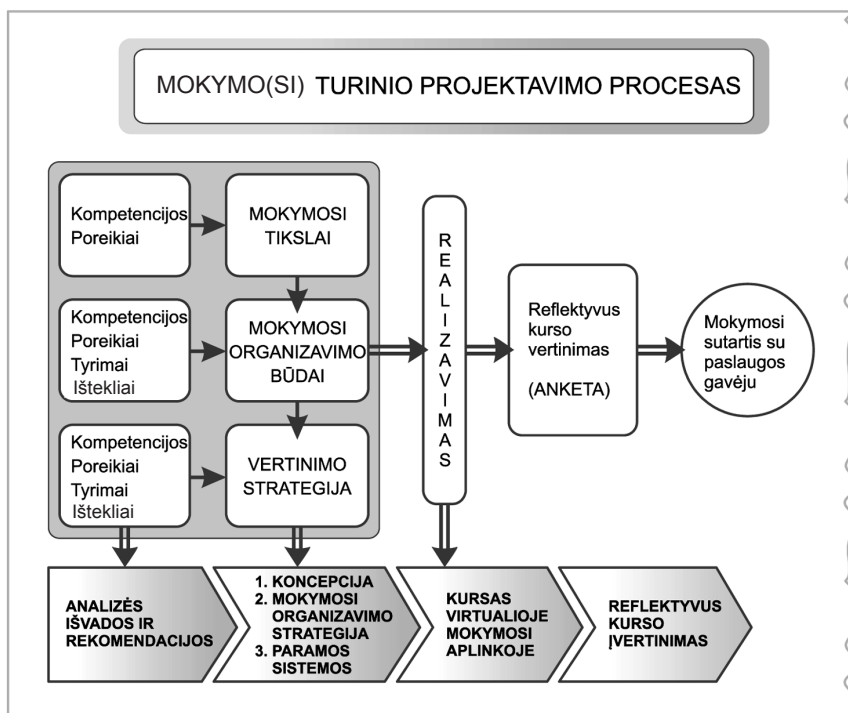
vertinimas kurso aplinkoje, apmąstomi vertinimo proceso objektai ir dalyviai (žr. 3 pav.).

Įvertinus parengto nuotolinio mokymo(si) turinį, jis tobulinamas. 3 pav. kairėje pusėje išskirtos veiksnių grupės siejamos su trimis viršutiniais mokymo(si) turinio projektavimo modelyje esančiais blokais (4 pav. pateikiamas didesnis nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo modelio vaizdas).

Projektuojant nuotolinio mokymo(si) turinį, pirmiausia atliekama mokymo(si) dalyvių poreikių, siekiamų kompetencijų, esamų išteklių ir jų pritaikomumo analizė ir formuluojamos šios analizės išvados bei rekomendacijos. Šie rezultatai sąlygoja antrąjį mokymo(si) turinio projektavimo etapą, kurio metu formuluojami

mokymo(si) tikslai (vadovaujantis siekiamomis kompetencijomis, kai kuriais atvejais mokymo(si) dalyvių poreikiais bei mokymo(si) ištekliais), renkami ir planuojami mokymo(si) organizavimo būdai, rengiama mokymo(si) organizavimo strategija bei mokymo(si) paramos sistema, ir tuomet formuluojama vertinimo strategija, kurią veikia absoliučiai visos nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo veiksnių grupės (žr. 3 ir 4 pav.).

Parengus nuotolinio mokymo(si) turinį, jis realizuojamas pasitelkus IKT virtualioje mokymo(si) aplinkoje (žr. 4 pav.). Kai turinys jau realizuotas, rekomenduotina atlikti reflektyvų turinio vertinimą, pavyzdžiui, anketa ar kitaip. Tačiau šį reflektyvų pobūdžio vertinimą galima pradėti ir anksčiau – projektavimo stadijoje, siekiant

4 pav. Nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo modelis

kuo anksčiau diagnozuoti mokymo(si) turinio kokybės trūkumus, kuriuos lengviau ištaisyti ankstyvose stadijose (sutaupoma daugiau išteklių).

Kaip minėta, rengiant šį modelį, įvertinta ir išskleista tik viena autorių pasirinkta nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensija – mokymo(si) strategijos nuoseklumas. Jos sąsaja su nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo veiksniais yra pakankamai išryškinta (žr. 2 ir 3 pav.).

Kitos nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijos, pavyzdžiui, metakognityvioji ir technologinė, eksperimentinio tinkamumo, epistemologinė, kultūrinė, filosofinė ir psichologinė, gali tapti kitų tyrimų objektu.

Jų išskleidimas ir pagrindimas nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo veiksniais taptų svariu indėliu į kokybės užtikrinimo procedūrų ir reikalavimų nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimui bei nuotolinio mokymo(si) organizavimui formulavimą.

Šio tyrimo metu taip pat nebuvo analizuojama nei nuotolinio mokymo(si) organizavimo kokybės vertinimo dimensijos, nei nuotolinio mokymo(si) organizavimo kokybės vertinimo veiksniai, tačiau būtų galima manyti, kad, taikant nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo modelį, grindžiamą nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo dimensijomis bei nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo veiksniais, kokybiškam nuotolinio

mokymo(si) organizavimui būtų maksimaliai pasirengta.

Išvados

Atlikus teorinę analizę ir grindžiant tyrimo problemą ankstesniais mokslinių tyrimų rezultatais, šio tyrimo metu buvo:

1. Aptarta nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijų svarba nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimui. Nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijos yra pagrindiniai parametrai, kuriais grindžiamas kokybiškas tokio mokymo(si) turinys. Jos turi būti įvertintos projektuojant nuotolinio mokymo(si) turinį.
2. Nustatyti nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo kokybės vertinimo veiksniai pasirinktai mokymo(si) strategijos nuoseklumo dimensijai: išskirti poreikių analizės, išteklių analizės ir pritaikomumo, mokymosi tikslų formulavimo, mokymo(si) organizavimo būdų, paramos teikimo priemonių, vertinimo strategijos parengimo ir nuotolinio mokymo(si) turinio tobulinimo kokybės vertinimo veiksniai.
3. Išryškintos nuotolinio mokymo(si)

turinio projektavimo kokybės vertinimo veiksnių ir mokymo(si) strategijos nuoseklumo dimensijos sąsajos. Mokymosi tikslai, mokymo(si) organizavimo būdai ir vertinimo strategija, kurie yra mokymo(si) strategijos nuoseklumo dimensijos sudedamosios dalys, aiškiai materializuojasi per nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo veiksnius ir nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo modelyje atsispindi tais pačiais parametrais – mokymosi tikslais, mokymo(si) organizavimo būdais ir vertinimo strategija.

4. Išskirtų nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo veiksnių pagrindu parengtas nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo modelis, kurį taikant nuotolinio mokymo(si) organizavimo procesui būtų kokybiškai pasirengta.

Taikant nuotolinio mokymo(si) turinio projektavimo modelį, grindžiamą nuotolinio mokymo(si) turinio kokybės vertinimo veiksniais, nuotolinio mokymo(si) turinio autoriai išsamiai įvertins nuotolinio mokymo(si) organizavimo poreikius ir kuo geriau pasirengs kokybiškai organizuoti nuotolinį mokymą(si).

LITERATŪRA

- Delfosse C., Harmeling D., Poumay M. et Leclercq D. Les facteurs de succès dans l'accompagnement du portage à distance de cours. *Expérience du LabSET*. Communication présentée aux 2e Rencontres du Kirchberg. Colloque scientifique sur les pratiques de téléformation. Luxembourg (L), 2003.
- Feiman-Nemser Sh. Conceptual orientations in teacher education (Issue paper 90-2). East Lansing, MI: National Center for Research on Teacher Education, 1990.
- Gagne R. M. The conditions of learning and the theory of instruction. 4th ed. New York: Holt, Rinehart, and Winston, 1985. Prieiga internetu: <http://www.nwlink.com/~donclark/hrd/learning/development.html>. [žiūrėta 2006 m. liepą].
- Jucevičienė P., Lepaitė D. Kompetencijos erdvė // *Socialiniai mokslai*. 2000, Nr. 1 (22), p. 40–50.
- Knowles M. The adult learner: A neglected species (3rd ed.). Houston, TX: Gulf Publishing, 1984. Prieiga internetu: <http://tip.psychology.org/knowles.html>. [žiūrėta 2007 m. liepą].
- Laužackas R. Mokymo turinio projektavimas. Kaunas: VDU, 2001.
- Laužackas R. Profesinio rengimo terminų aiškinamasis žodynas. Kaunas: VDU, 2005.
- Laužackas R., Pukelis K. Kvalifikacija ir kompetencija: samprata, santykis bei struktūra profesijos mokytojo veiklos kontekste // R. Laužackas (Ed.) *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*. 2000, vol. 3.
- Leclercq D., Poumay M. La connaissance partielle chez l'apprenant : pourquoi et comment la mesurer. In Gagnayre ir kt. (Eds.). *L'évaluation de l'Education Thérapeutique du Patient*. Paris: IPCEM, 2003.
- McNaught C. Quality assurance for online courses: From policy to process to improvement? In *AS-CILITE Conference Proceedings*. 2001.
- Mizoguchi R., Bourdeau J. Using ontological engineering to overcome common AI-ED problems – Journal of Artificial Intelligence and Education, Special Issue on AIED 2010. 2000, vol. 11, p. 107–121. Prieiga internetu: <http://cbl.leeds.ac.uk/ijaied/>
- Patry J. L. Kritinio multiplizmo problemos įvertinimo tyrimuose: teorijų multiplizmas ir šališkumo analizė // K. Pukelis (red.). *Aukštojo mokslo kokybė*. 2005, vol. 2, p. 10–25.
- Pukelis K. Mokytojų rengimas ir filosofinės studijos. Kaunas: Versmė, 1998.
- Reeves T. C. Evaluating what really matters in computer-based education. 1997. Prieiga internetu: <http://www.eduworks.com/Documents/Workshops/EdMedia1998/docs/reeves.html>. [žiūrėta 2007 m. liepą].
- Reigeluth C. M. The elaboration theory: Guidance for scope and sequence decisions. In C. M. Reigeluth (Ed.). *Instructional-Design Theories and Models: A New Paradigm of Instructional Theory* (vol. II). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Assoc, 1999.
- Ryden M. Instructional design models. 2007. Prieiga internetu: http://carbon.cudenver.edu/~mryder/itc_data/idmodels.html [žiūrėta 2007 m. liepą].
- Savickienė I., Pukelis K. Institucinis studijų kokybės vertinimas: dimensijos, kriterijai ir rodikliai. In K. Pukelis (red.). *Aukštojo mokslo kokybė*, vol. 1, p. 26–37. Vytauto Didžiojo universiteto Studijų kokybės centras, 2004.
- Teresevičienė M. Mokymosi visą gyvenimą edukacinės dimensijos. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2001.
- Verpoorten D., Leclercq D., Poumay M., Dupont Ch., Hougardy A., Reggers T., Georges F., Delfosse C., Leduc L. NE-COME-RIR: The guiding theme of a learning project, Higher Education Instructional Development. *LabSET-Ulg*, 2006.
- Volungevičienė A. Nuotolinio mokymo(-si) turinio kokybės reflektivaus vertinimo projektavimas. Daktaro disertacija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2008.
- Volungevičienė A., Teresevičienė M. Nuotolinio mokymo/si turinio projektavimo kokybės vertinimo dimensijos. In K. Pukelis (red.). *Aukštojo mokslo kokybė*. 2008, vol. 5, p. 32–53. Vytauto Didžiojo universiteto Studijų kokybės centras. ISSN 1822-1645.

DISTANCE LEARNING / TEACHING CURRICULUM DESIGNING MODEL IN THE PERSPECTIVE OF QUALITY ASSESSMENT DIMENSIONS AND FACTORS

Rimantas Laužackas, Margarita Teresevičienė, Airina Volungevičienė

S u m m a r y

The article addresses the problem that distance learning / teaching curriculum designers do not apply distance learning / teaching curriculum designing theories, and they do not estimate the needs of distance learning / teaching organization process. The majority of factors influencing distance learning / teaching curriculum quality are theoretically supported, but they are not applied by distance learning / teaching curriculum authors in Lithuania.

The aim of the research is to prepare distance learning / teaching curriculum designing model on the basis of distance learning / teaching curriculum quality assessment factors and dimensions.

The authors reveal the importance of distance learning / teaching curriculum designing quality assessment dimensions for distance learning/ teaching curriculum designing in the first part of the article. Distance learning / teaching curriculum

quality assessment factors are identified in the second part of the article and they are correlated with the learning / teaching strategy consistency dimension. The last part is dedicated to present the model of distance learning / teaching curriculum designing, based on quality assessment factors.

The conclusions of the research present consistent results with the theoretical parts of the paper: the importance of the dimension of distance learning/ teaching curriculum quality assessment for distance learning/ teaching curriculum designing, their interrelation with quality assessment factors, as well as their integration into distance learning / teaching curriculum designing model.

Key words: distance learning / teaching curriculum quality assessment dimensions, distance learning / teaching curriculum quality assessment factors, distance learning / teaching curriculum designing model.

Iteikta: 2009 02 15

Priimta: 2009 06 10